

Forbud mot atomvåpen

Publisert 19. juni 2017

Hva er kravet?

SVs landsmøte vedtok: «En ny regjering må straks sette i gang arbeidet for et atomvåpenforbud.»

Hva innebærer et atomvåpenforbud?

Våren 2017 startet FN forhandlinger om et forbud mot atomvåpen. Første runde gikk av stabelen 27. til 31. mars og andre runde skjer 15. juni til 7. juli. Det er ventet at forbudet er klart allerede 7. juli, men forhandlingene kan også ta lenger tid. Konvensjonen er ikke avslutningen, men begynnelsen på en ny reell prosess mot utryddelse av atomvåpen. 132 stater - to tredjedeler av FNs medlemsland - deltar i forhandlingene. Vårt naboland Sverige og vår NATO-allierte Nederland er blant deltagerne. De som boikotter forhandlingene, er atomvåpenstater som Russland, USA, Nord-Korea. Og Norge.

De viktigste argumentene for et atomvåpenforbud

- Atomvåpenet er det eneste masseødeleggelsesvåpenet i verden som ikke er eksplisitt forbudt, til tross for at det er verdens mest skadelige våpen. I dag finnes det omlag 15 000 atomvåpen. Forskning viser at dersom kun et par hundre av dem blir brukt, vil det drepe millioner og føre 2 milliarder mennesker inn i hungersnød. En fullskala atomkrig vil bety slutten på menneskelig sivilisasjon slik vi kjenner den. Så lenge atomvåpen finnes, lever vi alle under risikoen for at dette kan skje. Da trengs et verktøy for å jobbe mot en komplett utryddelse av atomvåpen. Et forbud er et slikt verktøy.
- Et forbud vil slå fast at atomvåpen er like illegitimt som biologiske og kjemiske våpen. Det vil legge bevisbyrden på dem som mener at bruk av atomvåpen er akseptabelt. Men om ikke engang land uten atomvåpen slik som Norge, slutter opp om forbudet, vil sjansene for å lykkes være mindre. Når vi stiller oss på sidelinjen sammen med atommaktene, blir presset mot dem svakere.
- Norge har tidligere skrevet under, ratifisert og vært en pådriver for alle andre våpenforbud som finnes, som forbudene mot klasevåpen og landminer. Vi var også en pådriver for et atomvåpenforbud under den rødgrønne regjeringen.
- Forbud har fungert før. Klasevåpen og landminer har blitt redusert gjennom lignende forbud. Statene som hadde disse våpnene, var naturlig nok mot forbud i begynnelsen. Så ble de samme landene utsatt for et press fra verdenssamfunnet, og deretter ble de med på konvensjonen og startet arbeidet med å fjerne våpnene. Det har lyktes før, og det kan lykkes igjen. Men da må Norge ta en lederrolle i arbeidet for et atomvåpenforbud, ikke boikotte prosessen.
- Å støtte et atomvåpenforbud er i tråd med stortingets vedtak og folkets vilje. Stortinget har vedtatt enstemmig at Norge skal jobbe for et «rettslig bindende rammeverk» for å sikre

målet om avskaffelse av atomvåpen. En meningsmåling fra mai 2017 viser også at 82 prosent av Norges befolkning sier at Norge bør delta i forhandlingene om et atomvåpenforbud.

Svar på påstander

1. NATO er en kjernevåpenallianse og forbeholder seg retten til å bruke atomvåpen. Er det ikke et brudd på våre forpliktelser som NATO-medlem å støtte opp om et slikt forbud?

Svar:

- NATO har ikke atomvåpen. NATO-medlemmene USA, Storbritannia og Frankrike har atomvåpen og USA har utplassert noen av sine atomvåpen i NATO-landene Italia, Tyskland, Belgia, Tyrkia og Nederland.
- I NATOs strategiske konsept står det at NATO skal være en atomvåpenallianse så lenge atomvåpen eksisterer. Samtidig sier det strategiske konseptet at NATO vil bidra til å «skape forholdene som skal til for å sikre en verden uten atomvåpen». Å jobbe for et forbud er dermed ikke eksplisitt i strid, men snarere i tråd med NATOs strategiske konsept.
- NATOs medlemsland har alltid hatt betydelig nasjonalt handlingsrom i utviklingen av sin atomvåpenpolitikk. Norge, Danmark, Spania, Island, og Litauen har varianter av forbud mot utplassering av atomvåpen i deres land, til tross for at NATOs strategiske konsept sier at de er en kjernevåpenallianse.
- Rapporten «A ban on nuclear weapons: what's in it for NATO?» konkluderer med at det ikke finnes noen juridiske hindringer for at NATO-medlemmer slutter seg til et forbud mot atomvåpen. I kronikken «NATO ingen hindring» skriver Torbjørn Graff Hugo og Magnus Løvold at «Det er altså liten tvil om at Regjeringen har handlingsrom til å komme Venstre, Sp og SV i møte og gå i bresjen for et internasjonalt forbud mot atomvåpen. Spørsmålet er om den vil.»
- NATO-landet Nederland deltar også i forhandlingene, uten at det har hatt konsekvenser for medlemskapet i NATO.
- Dersom Norge går sammen med Nederland og andre NATO-land i å støtte opp om forbudet kan det være en viktig drivkraft for å gi forbudet mer legitimitet.

2. Vi har allerede et rammeverk for å drive nedrustning gjennom Ikkespredningsavtalen (NPT). Denne avtalen er også atommaktene med på. Vil det ikke være et steg tilbake å lage en ny avtale, uten atomvåpenmaktene, istedenfor å bygge på den vi allerede har?

Svar:

- Ikkespredningsavtalen forbyr ikke atomvåpen. Avtalen forbyr «spredning» av atomvåpen til nye land, men forbyr ikke at eksisterende atommakter har dem. NPT forbyr heller ikke at for eksempel Russland kan utplassere atomvåpen hos en alliert, så lenge våpnene er under russisk kontroll. Det er heller ikke et forbud mot bruk av atomvåpen i NPT.
- NPT har en klausul om at statene skal utvikle tiltak for nedrustning, men slike tiltak har ikke blitt forhandlet frem enda. Den er med andre ord ikke effektiv, og nye tiltak er nødvendig.

- Disse hullene og manglene i NPT gjør det nødvendig med en eksplisitt forbudskonvensjon. Atomvåpen er det eneste masseødeleggelsesvåpenet som ikke er eksplisitt forbudt å bruke, til tross for at atomvåpen er verdens farligste våpen.

3. Et forbud uten at atommaktene vil gjøre verden mer utrygg. Et papir hvor det står at atomvåpen er forbudt, vil ikke få Kim Jung-un eller Putin til å legge vekk våpnene.

Svar:

- Forbud er ingen mirakelkur, men et nødvendig steg på veien mot en atomvåpenfri verden.
- Forbudet som nå fremforhandles i FN er ikke slutten, men begynnelsen på en ny prosess for effektiv nedrustning. Forbudet kan brukes som et middel for å presse stormaktene til å gå med på nedrustningstiltak. Jo flere land som slutter seg til, særlig allierte land av atomvåpenstatene, jo større blir presset på dem for å ruste ned.

4. Norge er allerede i gang med nedrustningstiltak som er mer effektive enn et forbud. Vi har blant annet et pågående prosjekt med Storbritannia om verifikasjon av atomvåpen. Det er viktigere å bygge på denne typen tiltak, som inkluderer atomvåpenstatene, enn et forbud som ikke får noen effekt.

Svar:

- Eksisterende tiltak for nedrustning virker ikke. Tvert imot ruster atomvåpenstatene opp. Ikkespredningsavtalen (non-proliferasjon avtalen, NPT) er viktig for nettopp «ikke å spre», men denne avtalen bidrar ikke til å forby atomvåpen.
- Det felles prosjektet mellom Norge og Storbritannia som regjeringen skryter av, er et prosjekt hvor blant annet studentgrupper øver på å verifisere atomvåpen, så de er forberedt om det noen gang skulle bli aktuelt. Det er et viktig prosjekt, teknisk kunnskap om nedrustning og verifikasjon vil være avgjørende for å nå målet om en atomvåpenfri verden. Prosjektet i seg selv fører imidlertid ikke til færre atomvåpen. Vi kan ikke «øve» på nedrustning, og håpe at atommaktene får lyst til å kvitte seg med våpnene. Vi må legge press med alle midlene vi har. Derfor trenger vi både prosjekter om verifikasjon og et forbud mot atomvåpen.